

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs II. Vtrum persona procedens sit coæterna suo principio vt Filius
Patri. artic. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

comparationis in eis fundata, à qua contraria adinvicem, oppositæque denominantur. Ita in proposito sermo est de oppositione relativa fundametalis, hoc est, de relationibus realibus, quæ mutuò sese respiciunt, non verò de relatione æqualis comparationis, à qua relativiè opposita denominantur. Porro in commentariis in Aristotelem copiosè ostendimus relationem, quæ tamquam fundamentum habet aliam relationem, esse non posse realem, sed rationis, eaque de causa, neque in Deo, nec in rebus creatis relationem mutuam oppositionis relativiæ esse realem, sed rationis.

Ad primum partem opposita.

Ad primum igitur argumentum in contrarium neganda est maior: in iis namque, in quibus relationes secum non ferunt supposita, ut ferunt relationes originis, sed cernuntur præcisè quoad fundamentum, præter illa omnia necessaria est etiam distinctio fundamenti in utroque extremo, ut constat ex dictis.

Ad secundum.

Vnde ad secundum argumentum, concessa maiori, neganda est minor, de relationibus, quæ non ferunt secum suppositum, cernunturque præcisè quoad fundamentum: paternitas autem & filiatio in divinis, de quibus in probatione minoris est sermo, ferunt secum supposita, quæ constituunt, ut quæst. 40. artic. 2. ostendimus. Præterea non cernuntur quoad fundamentum præcisè: neque enim Pater quoad essentiam præcisè est Pater, & respicit Filiû: aut Filius quoad essentiam præcisè est Filius, & respicit Patrem.

Ad confirmationem.

Ad confirmationem concedit Torres hoc loco, similitudinem in eo euentu futurâ relationem realem. Contrarium tamen apertè probat primum nostrum argumentum, & confirmatio quam illi adiecitimus, idque affirmant Capreolus, & Caietanus citatis locis.

Ad tertium.

Ad tertium dicendum est, antecedens esse verum de æqualitate ut suo ambitu comprehendit realem & rationis: ad æqualitatem verò realem necessariam esse unitatem in quantitate, id est, negationem excessus vnius quanti supra aliud quantum, tamquam rationem fundandi eiusmodi æqualitatem, præterea requirit distinctionem quantitatum in utroque extremo. Quòd si in antecedente sit sermo de æqualitate, ut comprehendit realem & rationis, concessis omnibus, negandum est, quod vltimo loco infertur, nempe æqualitatem, quæ est inter Patrem & Filium esse relationem realem: sicut enim ratio dominij veriùs cernitur in Deo, quàm in creaturis, eò quòd eius ratio fundandi, & maius fundamentum sit in Deo, quàm in creaturis, inde tamen non sequitur relationem dominij esse realem in Deo, ut est in creaturis: ita quoque propter maius, archiùsque fundamentum æqualitatis, quod in Deo magis, quàm in creaturis cernitur, veriùs ratio æqualitatis cernitur inter personas divinas, quàm inter res creatas: ratio tamen illa non est relatio realis in personis divinis, sicut in rebus creatis: quia fundamentum, quod in personis divinis habet, id non patitur, sicut patitur fundamentum quod habet in rebus creatis, propter illius distinctionem in utroque extremo.

Ad quartum.

Ad quartum Caietanus, & alij sectatores D. Thomæ negant personas divinas seclusa operatione intellectus esse æquales formaliter, dicuntque solùm esse æquales fundamentaliter, tum quoad fundamentum, tum etiâ quoad rationem fundandi, quasi quoties adest fundamentum, & ratio fundandi relationem rationis, id satis sit, ut absolutè dicatur esse, eò quòd adsint omnia necessaria ex parte obiecti, ut intellectus illud apprehendens verè illi eam

relationem tribuere possit. Torres verò hoc loco censet, quoties adest fundamentum & ratio fundandi relationem rationis, illam esse simpliciter ac formaliter in obiecto seclusa alia operatione intellectus. Additque, siue relationes sint, siue negationes, aut priuationes (dummodò non pendeant ab operatione intellectus tamquam à ratione fundandi, ut pendet illa, quæ secundæ intentiones vocantur, quarum consideratio ad Dialecticam spectat) existere seclusa operatione intellectus, ut sunt relatio uniti, ex parte Verbi ad humanitatem, relatio dominij in Deo comparatione creaturarum, relatio æqualitatis inter personas divinas, & alia similes. At namque eiusmodi relationes, negationesque & priuationes non ideò dici entia rationis, quòd eo modo quo esse possunt, non sint seclusa operatione intellectus, sed quòd, cum non sint modi reales, sunt tamen modi habentes fundamentum in re, qui per intellectum apprehendi possunt, eaque ratione entia rationis dicuntur. Sententiam hæc latè discussimus, id est, 1. Physicorum, dum de priuatione, quam Aristoteles tertium principium generationis constituit, nobis esset sermo, ibique antè quàm Torres commentarios de gloriosissima Trinitate ederet ostendimus, quantum probabilitatis ea opinio haberet, gausisque sumus, quòd eam postea viro doctissimo placuisse viderimus. Prior tamen sententia communis est, neque est hic locus rem examinandi, ne Theologiam similibus quæstionibus implicemus.

Ad confirmationem dicendum est, æqualitatem & similitudinem esse in Filio ut productionis, tamquam quippiam consequens productionem ac terminum productum, non verò tamquam terminum productum: nullum verò est absurdum, si vi productionis realis conveniat termino aliquid rationis, tamquam quippiam consequens terminum ac productionem ipsam. Eo enim modo productionem creaturarum consequitur in Deo relatio dominij, & actionem assumptionis humanitatis consequitur in Verbo divino relatio rationis uniti comparatione humanæ nature.

Ad quantum, confirmationemque eiusdem argumenti, dicendum est, illa omnia esse vera de æqualitate quoad fundamentum, quod in divinis est ipsamet essentia divina: non verò quoad relationem rationis in ea fundatam. Simul observa, quamvis iure præponamus æqualitatem inæqualitatis, quatenus in inæqualibus semper vnum non pervenit ad perfectionem alterius: attamen æqualitatem non esse perfectionem simpliciter, eò quòd non dicatur nisi per respectum ad alterum: vnde non convenit Deo, quatenus Deus est, esto conveniat personis divinis ratione Deitatis.

Ad sextum neganda est consequentia, quia si in divinis esset inæqualitas, esset distinctio ex parte fundamentorum, quam tamen non exigat ea æqualitas, qua personæ divinæ dicuntur æquales.

ARTICVLVS II.

Virum persona procedens sit coeterna suo principio, ut Filius Patri.

DISPVTAT in particulari de æqualitate quoad durationem. Conclusio est: Filius est coeternus Patri, & Spiritus sanctus Patri & Filio. Est de fide, ut patet ex testimoniis symboli Athanasij: & Concilij Laterani.

MOLL
IN
D. V.

Lateranensis articulo praecedente disputatione prima citatis.

Item Concilium Nicaenum & Ephesinum: *Dicentes, inquit, erat (id est, dabatur tempus verum, aut imaginarium) quando non erat, aut non erat aequum fieri, aut creatum, aut convertibilem Filium Dei, hos tales anathematizat Catholica & Apostolica Ecclesia.* Praeterea de Spiritu sancto in Concilio Lugdunensi cap. *Fideli*, de summa Trinitate & fide Catholica lib. 6. haec habentur: *Fatemur quod Spiritus sanctus aeternaliter ex Patre & ex Filio procedit.* Er in Florentino, in literis sanctae unionis in decreto de processione Spiritus sancti: *Spiritus sanctus a Patre & Filio aeternaliter est.* Ut interim omittam pleraque alia testimonia.

Eandem conclusionem probat D. Thomas, quia, quod productum aliquod non sit coaeternum cum principio producente, non aliunde provenit, quam vel quia principium producit liberè, eaque ratione est in potestate illius eligere tempus futurum ad producendum, nec producere statim, vel quia principium non habet statim perfectam vim ad producendum, sed successu temporis illi advenit, quo pacto viuentia corruptioni obnoxia, non statim habent vim perfectam ad generandum sibi simile, sed progressionem temporis eis aduenit, vel denique quia productio non est tota simul, sed est successiva, ut calefactio, qua producitur ignis: qua de causa ignis productus esse nequit simul tempore cum igne producente: sed Pater aeternus non producit Filium liberè, sed naturaliter, ut quaestione praecedente articulo secundo ostensum est, statimque habet totam vim ad producendum Filium, alioquin quado eam non haberet, esset in potentia ad illam comparandam, ac proinde non esset actus purus, & productio, qua producitur Filium, non est successiva, alioquin vel Filium, vel Pater non esset actus purus: ergo Filius est coaeternus Patri. Idemque dicendum est de Spiritu sancto comparatione Patris & Filij: cum eadem prorsus ratio sit.

ARTICVLVS III.

Utrum in diuinis personis sit ordo naturae.

NOMINE ordinis naturae intelligitur hoc loco, ordo, qui non sit liber, ac proinde qui sit naturalis, ut distinguitur contra liberum. Ordo ergo originis, qui inter diuinas personas cernitur, videlicet quod Filius sit à Patre, & non è contrario Pater à Filio, & quod Spiritus sanctus sit ab utroque, quatenus non est liber, sed ex natura rei, ac proinde naturalis, ut distinguitur contra liberum, appellatur ordo naturae: ut D. Thomas in corpore articuli, & in responsione ad tertium explicat. Eodemque modo sumit ordinem naturae Augustinus 3. lib. contra Maximinum, cap. 14. ubi: *Non genitorem, inquit, ab eo quem genuit, sed genitum à genitore mitti oportebat: verum hoc non est inaequalitas substantiae, sed ordo naturae, non quod alter prior esset altero, sed quod alter esset ab altero.* Haec Augustinus.

Est ergo D. Thomae conclusio hoc loco. Inter personas diuinas est ordo originis, qui iuxta sensum explicatum, ordo naturae dicitur, sine prioritate tamen aliqua. Hanc probat in hunc modum. Ordo semper dicitur per comparisonem ad aliquod principium: atque inde est, ut pro ratione diuersorum principiorum sint diuersi ordines. Per comparatio-

nem namque ad principium durationis dicitur ordo secundum durationem, per comparisonem ad principium situs dicitur ordo secundum situm, & per comparisonem ad principium causalitatis, dicitur ordo secundum causalitatem: cum ergo in diuinis sit principium originis, nempe Pater à quo est Filius, à Patreque & Filio sit Spiritus sanctus, consequens est, ut in diuinis sit ordo originis, qui, iuxta sensum explicatum, ordo naturae nuncupatur. Porro huiusmodi ordo in mutua habitudine ac relatione originis vnus personae ad aliam est positus: quod sit, ut non sit aliud, quam ipsamet relationes originis indistinctae. Atque hoc est, quod D. Thomas docere intendit in responsione ad primum.

Dubium est, utrum propter huiusmodi ordinem, qui inter personas diuinas cernitur, concedenda sit aliqua prioritas vnus ad aliam. Gregorius in 1. dist. 9. q. 1. & Gabriel ibidem quaest. 3. affirmant Patrem ex natura rei esse priorem origine quam Filium, & Patrem & Filium esse priores origine quam Spiritum sanctum: prioritatem verò Patris ad Filium non esse aliud, quam Patre esse id à quo est Filius, quippe cum id, à quo est alius, eo ipso quod ab eo est alius, sit prius eo quod est ex ipso. Simili modo dicunt, prioritatem Patris & Filij comparatione Spiritus sancti non esse aliud, quam tam Patrem quam Filium esse id, à quo est Spiritus sanctus, idque propter eandem rationem.

Scotus verò in 1. dist. 12. q. 2. & d. 28. & in 2. d. 1. q. 1. & quodlib. 4. ac aliis locis, non solum admittit prioritatem originis inter personas diuinas, sed etiam in eodem instanti temporis distinguit multa instantia naturae, & in eodem instanti naturae distinguit multa instantia originis, ut videre est in 2. loco citato. At namque in eodem instanti temporis, duratione reali indiuisibili, prius natura in instanti quodam naturae cognitionem diuinam terminari in essentiam diuinam tanquam in obiectum cognitum, & posterius natura in alio instanti naturae terminari in creaturas tanquam in obiectum etiam cognitum, rursumque in illo priori instanti naturae, prius origine in instanti quodam originis esse Patrem, & postea in quodam alio instanti originis esse Filium, & in quodam alio tertio esse Spiritum sanctum.

Scoti sententiam, quoad instantia haec naturae & originis, qua distinguit in eodem temporis puncto, impugnant Gregorius & Gabriel locis citatis, & plerique alij. Quamuis autem multi existimēt Scotum non aliud in re asserere voluisse, quam quod Gregorius & Gabriel asseruerunt, ut ipsamet multis in locis seipsum explicare videtur, dum affirmat, Patrem, verbi gratia, esse priorem origine, quam Filium in aliquo originis instanti, non esse aliud, quam Patrem esse à se, aut intelligere à se, Filium verò esse à Patre, atque intelligere per intellectionem sibi communicatam: attamen, praeterquam quod eiusmodi instantia commentitia videntur, vixque, aut ne vix quidem intelligi possint, hoc vnum admonēbo, Scotum multis in locis, dum loquitur de huiusmodi prioritate originis aut naturae, hac ratione argumentandi vti: *Ergo Pater (verbi gratia) in illo priori originis est, & nondum est Filius, aut in illo priori intelligi, & nondum intelligi Filius: quare constitutere videtur instans, prius in quo sit, aut intelligat Pater, & nondum sit, & intelligat Filius, quod nulla ratione; non solum in diuinis, sed etiam in rebus creatis est ferendum, quando aliquid dicitur prius natura alio solum quia causa illius, quo pacto homo dicitur prior natura sua facultate ad ridendum, aut ad intelligendum, & Scotus inde argumentatur,*

Utrum prioritas aliqua in personis diuinis sit admittenda. Greg. opinio.

Scoti sententia.

Reiciuntur Scoti instantia.

Natura ordo in diuinis quid.

Ordo originis que pacto sit in diuinis.